

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ IQTISODIYOT VA SERVIS UNIVERSITETI

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti rektori
A.U. Sattarov

30-avgust 2024-yil

Ro'yxatga olindi: № **ED60610100**

2024-yil 30-avgust

AKADEMIK YOZUV

fanining o'quv dasturi

Bilim sohasi: 600 000 – Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari
Ta'lim sohasi: 610 000 – Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari
Ta'lim yo'nalishi: 60610100 – Axborot tizimlari va texnologiyalari

Fan/mavzu kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar
AKY1104	2024-2025	I	4
Fan/mavzu turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari
Majburiy	O'zbek		4
Fanning nomi	Auditoriya	Mustaqil	Jami
Akademik yozuv	mashg'ulotlari (soat)	ta'lim (soat)	yuklama (soat)
	60	60	120

1. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalar tomonidan yozma aloqani amalga oshirish zarur bo'lgan qismda rahbar yoki ta'lim bo'yicha mutaxassisning muvaffaqiyatli kasbiy faoliyati uchun zarur bo'lgan barcha kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat., axborot manbalari bilan ishlash, axborotni tanqidiy baholash, o'z g'oyalarni ilgari surish va professional matnli hujjatlarni yaratish.

Fanning vazifalari – akademik savodxonlik va uning zamonaviy ta'lim muassasasi rahbarining samarali kasbiy faoliyati uchun ahamiyati haqida yaxlit tushuncha yaratish; har xil turdagi axborot resurslarini tanqidiy baholash, axborotni tanlash va o'zgartirish hamda bilimlarni samarali uzatish imkonini beruvchi asosiy kompetensiyalar majmuasi sifatida akademik yozishning ahamiyatini baholash; akademik yozishning asosiy vazifalari va tamoyillari haqida tasavvur hosil qilish va ularni o'z kasbiy faoliyatida qo'llashga undash; maktab o'quvchilarining savodxonligi va kelajakdagi kasbiy madaniyatini rivojlantirish strategiyalari haqida fikr yuritishni rag'batlantirish; shaxsiy kasbiy rivojlanishni rag'batlantirish maktab rahbarlari, o'z-o'zini hurmat qilish; o'zbek ta'limi muammolariga yangi, nostandart yechimlarni izlashda konstruktiv hamkorlik va sa'y-harakatlarni birlashtirish

II. ASOSIY NAZARIY QISM (ma'ruza mashg'ulotlari)

II. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-MAVZU. Akademik yozuvning asosiy tushunchalari va tamoyillari

Ushbu mavzu akademik yozuvning asosiy tushunchalari va tamoyillarini o'rgatadi. Talabalar akademik yozuvning o'ziga xosligi, uning ilmiy uslubiy xususiyatlari bilan tanishadilar.

2- MAVZU. Akademik matn turlari: maqola, referat, dissertatsiya

Ushbu mavzuda talabalarga akademik matnlarning asosiy turlari, ularning tuzilishi

va yozish jarayoni haqida ma'lumot beriladi.

3- MAVZU. Mavzu tanlash va reja tuzish

Ushbu mavzu mavzu tanlash va reja tuzishning ilmiy-tadqiqot jarayonida muhimligini tushuntiradi. Talabalar o'z ilmiy ishlariiga mos mavzularni tanlash va reja tuzish bo'yicha ko'nikmalarni rivojlantiradilar.

4-MAVZU: Ilmiy uslub va til xususiyatlari

Ushbu mavzuda ilmiy uslubning asosiy xususiyatlari va uning til jihatlarini o'rganiladi. Talabalar ilmiy matnlarda tilning qanday qo'llanilishini o'rganib, ilmiy uslubga mos yozish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

5- MAVZU. Tadqiqot savollari va gipotezalarini ishlab chiqish

Ushbu mavzuda talabalarga tadqiqot savollari va gipotezalar tuzish ko'nikmalari o'rgatiladi. Ular ilmiy tadqiqot uchun dolzarb savollarni tanlash va gipotezalarini shakllantirishni o'rganadilar.

6- MAVZU. Ilmiy manbalarni izlash va ularni baholash

Ushbu mavzu ilmiy manbalarni izlash va baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Talabalar akademik ma'lumotlar bazasidan manbalarni topish va ularni tahlil qilishni o'rganadilar.

7- MAVZU. Ilmiy manbalarni keltirish va stilistika

Ushbu mavzu ilmiy manbalarni to'g'ri keltirish va stilistika qoidalarini o'rgatadi. Talabalar manbalarni to'g'ri keltirish usullarini va stilistik xatolarni qanday oldini olishni o'rganadilar.

8- MAVZU. Akademik yozuvda plagiat va uning oldini olish

Ushbu mavzu plagiatni aniqlash va uning oldini olish usullarini o'rgatadi. Talabalar plagiatni qanday aniqlash va ilmiy yozuvda plagiatning oldini olish qoidalarini o'rganadilar.

9- MAVZU. Akademik yozuvda tahlil va izoh berish

Ushbu mavzu akademik yozuvda matn tahlil qilish va izoh berish usullarini o'rgatadi. Talabalar berilgan matn tahlil qilish va izoh berishni amaliyotda o'rganadilar.

10- MAVZU. Akademik yozuvda xulosa chiqarish

Bu mavzu xulosalar chiqarish jarayonini o'rganishga qaratilgan. Talabalar turli xulosalarni tahlil qilish va ularni to'g'ri shakllantirishni o'rganadilar.

11- MAVZU. Akademik yozuvning mantiqiy tuzilishi

Bu mavzu matnning mantiqiy tuzilishini tushunishga va yaratishga qaratilgan. Talabalar matnning mantiqiy tuzilishini tahlil qilishni va reja asosida matn yaratishni o'rganadilar.

12- MAVZU. Yozma ishlarni tahrirlash va qayta ishlash

Ushbu mavzu yozma ishlarni tahrirlash va qayta ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Talabalar matnni tahrir qilish va uning sifatini yaxshilashni o'rganadilar.

13- MAVZU. Ilmiy ishning kirish qismi va uning ahamiyati

Bu mavzu ilmiy ishning kirish qismi va uning ahamiyatini o'rganadi. Talabalar kirish qismini qanday yozish va uning ilmiy ishdagi rolini tushunishni o'rganadilar.

14- MAVZU. Natijalar va ularni taqdim qilish

Bu mavzu ilmiy ish natijalarini qanday taqdim qilishni o'rgatadi. Talabalar natijalarni vizual va matn shaklida qanday ifodalashni o'rganadilar.

15- MAVZU. Akademik yozuvning yakuniy qismi: tahlil va xulosa

Bu mavzu akademik yozuvning yakuniy qismini, ya'ni tahlil va xulosalarni yozish usullarini o'rgatadi. Talabalar yakuniy tahlil va xulosalarni qanday yozishni o'rganadilar.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlarida bakalavrlar ilmiy ijodiy faoliyat bilan shug'ullanib fan sohasidagi yangiliklar bilan amaliy mashg'ulotlarini mazmunini boyitadilar. Amaliy mashg'ulotlarini tashkil etish bo'yicha kafedraning shu fan o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Talabalar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan bilim va ko'nikmalarini amaliy ish – dars reja-konspektini tuzish, bir soatlik darsni o'tish orqali mustahkamlaydilar.

Shuningdek, talabalar ilmiy-metodik maqola va tezislar tayyorlash va nashr etishlariga rahnamo bo'lish, ko'rgazmali qurollar tayyorlash, tarqatma materiallardan foydalaniladi.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Akademik va badiiy matnlarni solishtirish, ularning o'ziga xos tamoyillarini aniqlash.
2. Maqola va dissertatsiya matnlarini tahlil qilish.
3. Berilgan mavzularga reja tuzish va ularni baholash.

4. Berilgan ilmiy matnning uslubiy tahlilini o'tkazish.
  5. Gipotezalar tuzish va ularni tadqiqot savollari bilan bog'lash.
  6. Akademik ma'lumotlar bazasidan manbalarni topish va tahlil qilish.
  7. Manbalarni keltirish qoidalarini o'rganish va ularni amaliyotda qo'llash.
  8. Berilgan matnlarda plagiatni aniqlash va uni oldini olish usullarini muhokama qilish.
  9. Berilgan matnni tahlil qilish va izoh berish.
  10. Turli xulosalarni tahlil qilish va ularni to'g'ri shakllantirish.
  11. Matnning mantiqiy tuzilishini tahlil qilish.
  12. Berilgan matnni tahrir qilish va tahlil qilish.
  13. Ilmiy ishning kirish qismi misolida muhim jihatlarni aniqlash.
  14. Natijalarni vizual va matn shaklida taqdim qilish usullarini o'rganish.
  15. Berilgan matnlarda yakuniy xulosalarni tahlil qilish.
- Izoh:** Amaliy mashg'ulotlar multimedia qujilmalari bilan jihozlangan auditoriyada o'tkaziladi. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq

IV. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'lim ma'ruza, amaliy, mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishdan tashqari fan dasturida ko'rsatilmagan, ammo fan bo'yicha talabning bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriq savollarini o'z ichiga oladi. Unda quyidagi masalalar bo'yicha amalga oshirilgan tadqiqotlar muhokama obyekt bo'ladi.

Talabaga mustaqil ta'limni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida

<p>ishlash;</p> <ul style="list-style-type: none"> • talabaning o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularni chuqur o'rganish; • o'rganilmagan, muammoli mavzular bo'yicha tezis, maqolalar tayyorlash; • badiiy asarlarni o'qish va mutolaa qilish; • faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari. <p style="text-align: center;">Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Akademik yozuvning asosiy tamoyillari asosida insho yozish 2. Tanlangan akademik matn turiga doir kichik bir matn yozish. 3. Mustaqil holda ilmiy ish uchun mavzu va reja tuzish 4. Tanlangan mavzuda ilmiy uslubda kichik maqola yozish. 5. Tadqiqot savollari va gipotezalarni ishlab chiqish bo'yicha mashqlar. 6. Biror mavzu bo'yicha 3 ta ishonchli manba topish va ularni tahlil qilish. 7. Ilmiy maqola uchun manbalar ro'yxatini tayyorlash. 8. Plagiatning oldini olish uchun ilmiy yozuv qoidalari bo'yicha insho yozish. 9. Tanlangan mavzu bo'yicha tahliliy maqola yozish. 10. Ilmiy maqola uchun xulosa qismini yozish. 11. Mavzu bo'yicha tuzilgan reja asosida mantiqiy matn yozish. 12. Ilmiy maqolaning dastlabki versiyasini tahrirlash va qayta ishlash 13. O'zingiz yozgan matnga kirish qismi yozish. 14. Ilmiy ish natijalarini grafik yoki diagrammalar yordamida taqdim qilish. 15. Tanlangan mavzu bo'yicha yakuniy xulosa va tahlil qismini yozish. 	
--	--

<p>Izoh: Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>	
<p>3.</p> <p style="text-align: center;">V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • badiiy matnning lingvistik tahlilida nazarda tutiladigan amaliy masalalar yuzasidan erkin mulohaza yurita olish; • badiiy matnning fonetik va fonologik tahlilida e'tiborga olinadigan jihatlari haqida mukammal malakaga va bilimga ega bo'lish; • badiiy matn insonni estetik jihatdan tarbiyalaydigan muhim vositalardan biri ekanligi haqida xulosacha chiqarish; • matn tahlili davomida inson ruhiyati bilan bevosita bog'liqligi uning so'z qo'llash jarayonida ham ahamiyatli ekanligi to'g'risidagi bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish; • axborotlashgan jamiyatda texnologiyalardan foydalanishda inson va jamiyat manfaatlarini himoya qilish; • fan doirasidagi bilim va ko'nikmalarni hayotda qo'llay olish malakasiga ega bo'lish • o'qish davomida yo'nalishi doirasida raqobatbardosh ilmiy salohiyat jihatdan tayyor bo'lish; <p>globallashuv va integratsiya davrida o'zbek til va uning faoliyatiga daxldorlik tuyg'usini shakllantirish hamda uning boyishi, ko'lamining kengayishida mas'ullik tuyg'usini his qilish kerak.</p>	<p>4.</p> <p style="text-align: center;">VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruza; • "keys-stadi"lar; • guruhlarda ishlash;

	<ul style="list-style-type: none"> • taqdimot texnologiyasi;
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va metodik tushunchalarni o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jaraonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat shakllarida berilgan vazifa hamda topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish topshirish.</p> <p>Asosiy adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kadirova Z.Z. Akademiya yozuv. O'quv qo'llanma. – Termiz: "Globe Edit", 2024. – 110 b. 2. Gayubova K.A., Yulanova N.D. Akademiya yozuv. O'quv qo'llanma. – Toshkent.: 2023 3. Matyazova N.S. Akademiya yozuv. – Toshkent.: "METODIST NASHRIYOTI". 2024 4. Короткина И.Б. Модель обучения академическому письму. Учебное пособие для вузов. Москва. Юрайт 2021 5. Аминов М., Мадвалиев А., Махкамов Н., Махмудов Н. Иш юритиш (амалий кўлланма). Тошкент, 2009 й. 6. Shamsimuhamedov I. Diplomatik terminlar izohli lug'ati. T.: "Donishmand ziyosi", 2021. 7. Samarov R.S. Harbiy atamalarning yangi izohli lug'ati. T. "Innovatsiya-Ziyo". 2020. 8. Madvaliyev A., Mahkamov N., Ko'chimov Sh., Miraxmedova Z. va b.T. Ijtimoiy-siyosiy terminlarning qisqacha izohli lug'ati. "Shaffof". 2020. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jiyanova N., Mo'yudinova O.. Nutq madaniyati. T.: "Ilm ziyo zakovat", 2019. 221 b. 2. Qo'ng'urov R., Begmatov E., Tojiyev Yo. Nutq madaniyati va uslubiyat asoslari. T.: "Fan", 1992, 254b. 3. Husanov N., Rasulov, Mo'yudinov Q. Nutq madaniyati va notiqlik san'ati. T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2006. 4. Axmedova M. Nutq madaniyati va professional notikliki. TATU, 2017, 114 b. 5. Muhiddinova X.S., Abdullayeva N.A. Rasmiy uslubning diplomatik turlari. T.: 1997 y. 6. Jerald Alred, Charles Brusaw, Walter Oliu. Handbook of technical writing. New York Copyright 2003.
6.	

7.	<p>Stephen Bailey. Academic writing Handbook for international student's London, 2015</p> <p>Axborot manbalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://solver.uz/translate.php — Русско-узбекский переводчик. 2. http://sahifa.ij/uzbeksko_russkij.aspx - узбекско-русский переводчик. 3. http://libraty.ziyounet.uz/ - талим портали. <ol style="list-style-type: none"> 1. Bulgakov M. Usta va Margarita. – Toshkent: Sharq, 2016. – 480 b. 2. Karimov B. Abdulla Qodiriy: tanqid, tahlil va talqin. T.: "Fan", 2006 3. Jo'raqulov U. Hududsiz jilva. T.: "Fan", 2006 <p>Termiz iqtisodiyot va servis universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2024-yil 30-avgustdagi 1-sonli qarori bilan tasdiqlangan</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ul va dastur muallifi:</p> <p>Shoira Bobomurodova – "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasini mudiri, dotsent I. Alimardanova – TISU, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasini o'qituvchisi M. Qobilov – TISU, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasini o'qituvchisi</p>
9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>A. Esanov – Termiz iqtisodiyot va servis universiteti o'quv ishlari bo'yicha prorektor, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasini o'qituvchisi, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)</p> <p>Z. Kadirova – Termiz davlat universiteti, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasini o'qituvchisi, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)</p>